

“YENİ VE BATILI TÜRK SANATININ” PEŞİNDE BİR DERGİ: *DOST*

Mehmet Can Doğan

Temmuz 1957’de son sayısı yayımlanan *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinin ardından Salim Şengil, cep kitabı boyutunda *Perşembe Yağmurları* adlı tek sayılı bir *kitap-dergi* yayımlar. On yerli, bir yabancı yazarın hikâyelerinin yer aldığı bu yayın, *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinden *Dost*’a geçişte soluklanma olarak değerlendirilebilir. Bütünüyle hikâyeye ayrılan *Perşembe Yağmurları*, *Seçilmiş Hikâyeler*’e bir vefa borcu gibidir çünkü yeni bir kuşak yetiştiren *Seçilmiş Hikâyeler*, ilk yıllarında sadece hikâye dergisidir. Bu yönüyle *Kaynak* dergisinin 1940’ların sonu ile 1950’lerin ortalarına kadar şiirde gördüğü işlevi, aynı yıllarda hikâyede *Seçilmiş Hikâyeler*’in üstlendiği rahatlıkla söylenebilir. Süreç içinde edebiyatın diğer türlerine de yer açılan dergiden *Dost*’un çıkması, hiç de yadırganacak bir durum değildir. Nitekim Temmuz 1957 tarihli son sayısı (66) “*Dost Dergisi Üzerine*” başlıklı bir yazıyla açılan dergi, *tür dergiciliği* döneminin -kendisi için- kapandığını haber verir. Bu, “*Dost Yayınları*”nın kurulmuş olmasından kaynaklanan zorunlu bir değişimdir.

İlk sayısı -ilan edildiği gibi- 1957 Ekim’inde yayımlanan *Dost*’un künyesinde, “Sahibi: Salim Şengil”, “Yazı İşleri Müdürü: N. Şengil”, “Sekreter: Şükran Özkutlu”, “Ayda bir çıkar”, “Adresi: P. K. 133-ANKARA” bilgisi yer alır. Kırk iki sayısı küçük kitap boyutunda çıkarılan dergi, 43. sayıdan itibaren “*Yeni Dizi*” sayı numarası verilerek büyük dergi boyutunda yayımlanır. Bu hâliyle Nisan 1961-Ekim 1963 tarihleri arasında otuz bir sayı çıkarılan *Dost*’un yayımına bir yıl ara verilir. Kasım 1964’te “*Yeni Dizi Sayı: 1*” açıklaması ile yayın dünyasına dönen derginin “*Dost dergisini bir süre için kapatıyoruz; sanatçı, yazar ve okuyucularımızdan özür dileriz.*” açıklaması ile yayımlanan Nisan 1973 tarihli son sayısında (102), “*Yazı İşleri Sorumlusu*”

olarak Metin Altıok adı künyede görünür. İki farklı boyutta, on altı yıl yayımlanan *Dost*, toplam 175 sayı çıkar.

Aşağıda ayrıntılı olarak değerlendirileceği üzere *Dost*; üç dönem olarak sürdürülen yayınında, özellikle edebiyatı temsil yönünden üç farklı tutum geliştirir. Bu; zamanın ruhundan kaynaklandığı kadar derginin lokomotifi gibi görünen yazarların dergiye katkısından veya mesafesinden ve siyasal, kültürel gelişmelerden kaynaklanır.

İlk döneminde renkli bir kapak içinde sunulan *Dost*, sonraki dönemlerinde *kendinden kapaklı* olarak yayımlanır. Her döneminde görsel yönden zengin ve zevkli bir dergidir. Söyleşi yapılan şair ve yazarların kapağa da taşınan fotoğraflarının yanı sıra iç sayfalarda da farklı

fotoğrafları kullanılır. Sahne sanatları ve görsel sanatlara ilişkin yazılarda, konuyla ilgili görsel malzemelere yer verilir. Kurgusal metinler, çizim ve resimlerle zenginleştirilir. Abidin Dino, Yüksel Arslan ve Metin Eloğlu; şiir ve yazıları, desenleriyle zenginleştiren imzalıdır.

Dost, aldığı reklamlarla da dikkat çeken bir dergidir. Banka, ilaç, yayınevi, imalat sanayi, temizlik malzemeleri ve başka farklı pek çok alandan reklam temin edilen dergi, uzun ömrünü Salim Şengil'in bu yöndeki başarılı yönetimine de borçludur. Reklam yoğunluğu, *Dost*'u döneminde yayımlanan diğer dergilerden ayıracak önemli bir tasarrufu da hazırlamıştır. *Dost*, yayımladığı metinlere telif ücreti ödeyen ve bunu da sahibinin titizliğiyle takip eden örnek bir dergidir.

***Dost*'un Çıkış Gerekçesi**

Seçilmiş *Hikâyeler* dergisinin 66. sayısındaki “*Dost* Dergisi Üzerine” başlıklı yazıda, “Neden yeni bir dergi?” sorusu cevaplanırken *Dost*'un çıkış gerekçesi de açıklanmış olur. “*Dost*, ‘sanat hayatında durmadan gelişen ve serpilen yeni eğilimleri en canlı, en diri ve en olgun şekilde’ yansıtacak; ‘çıkarmakta olan dergiler edebiyattaki yeniliğin ya gerisinde kaldığı ya da gelişme-

nin belirli bir noktaya saptanması için çalıştığından' yeniliği gerektiği gibi değerlendirilecek" ve tür dergisi olarak doğan *Seçilmiş Hikâyeler*'in diğer türlere de açılmasına rağmen istenen yoğunlaşmayı gerçekleştiremediği için daha geniş bir düzlem oluşturacaktır.

"Türk sanatında yeninin, güzelin, değerlinin dostu" diye sunulan dergide; sadece edebiyata değil, sanatın diğer dallarına da ilgi gösterileceği haber verilerek *Dost*'la nelerin amaçlandığı şöyle açıklanır:

"Büyük Atatürk'ten hız alan, Cumhuriyet devrimlerinin ve Kuvva-i Milliye ruhunun savunucusu bütün kalemler DOST'ta, yeni ve Batılı Türk sanatının millî köklerini arayacaklar, Batı medeniyeti değerler düzleminde Millî Türk sanatının anılması ve yücelmesi için nasıl bir senteze ulaşmak gerektiğini tartışacaklar."¹ (s. 8)

Çıkış gerekçesinde, derginin -her ne kadar- yeniliğin ve edebiyattaki gelişmelerin ufuk genişliğiyle tartışılacağı bir düzlem olarak tasarlandığı söylene de yukarıdaki amacın *Dost*'a sınırlar çizdiği açıktır. Aslında bu amaç, Attilâ İlhan'ın önce *Kaynak*'ta sonra *Ufuklar*, *Mavi* ve *Seçilmiş Hikâyeler*'de geliştirdiği söylemin uzantısıdır. Buna, yazının ilerleyen satırlarında bazı göstergelerle açıklık getireceğim.

Çıkış gerekçesi ve yayın amacı *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinin veda sayısında açıklanan *Dost*'un ilk sayısı, Cicero'nun "Dostluk" başlıklı yazısıyla açılır. "Dostluk gelecek için parlak bir ümit ışığıdır; ruhu zaafa, cesaretsizliğe sürüklemekten kurtarır." denilen yazıda; dostluğun hayvansal tutum olarak belirlenen "menfaat"e değil, "tabiat"ın verdiği en büyük erdemlerden olan "sevgi"ye bağlı bulunduğu vurgulanır. Derginin duruşunu işaret eden bu yazının ardından, sonraki sayıların içeriğini de haber veren bir bölümlemeye gidildiği görülür.

Dost'un Kadrosu ve İçeriği

Dost; sanat dallarının hepsine açık bir dergi havası vermekle birlikte, edebiyat ağırlıklı ve yoğunluklu bir süreli yayındır. Edebiyat da tür önceliği olarak şiir dikkati çeker. Bu durum, şiir odaklı yazıların ve şiirlerin yoğunluğu, tartışmaların varlığı ve şairlerin derginin ilk döneminde kapaktan sunuluşuyla belirginleşir. 1950'lerde sanat ve edebiyat dergilerine canlılık kazandıran tür, şiirdir. *Dost* da dönemin merkezî dergilerinden biri olarak bu durumdan hem etkilenmiş hem de durumun sürmesine katkı sağlamıştır.

1 Dergi [imzasıyla], "Dost Dergisi Üzerine", *Seçilmiş Hikâyeler* dergisi, Sayı 66, Temmuz 1957, s. 8.

Dergide şiirleriyle öne çıkan isimler şunlardır: Attilâ İlhan, Can Yücel, Ö[Mer] F[aruk] Toprak, Berin Taşan, Suat Taşer, Metin Eloğlu, Halim Yağcıoğlu, Sabahattin Batur, Celâl Vardar, Oğuz Tansel, Yılmaz Gruda, Cahit Irgat, Arif Damar, Bozbeikiroğlu, Ege Ernart, Dinçer Sümer, Oktay Rifat, Tevfik

Akdağ, Behçet Necatigil, Orhan Murat Arıburnu, Özdemir Nutku, Ece Ayhan, Hasan Hüseyin, Adnan Ardağı, Ercümen Uçarı, Sıtkı Yırcalı, Zihni Hazinesaroglu, [Mehmet] Başaran, Özdemir İnce, Şahinkaya Dil, Nahit Ulvi Akgün, Turgut Uyar, Edip Cansever, İlhan Berk. Son üç ismin 25. sayıdan itibaren dergide görünmesi düşündürücüdür.

Memduh Şevket Esendal'ın yayımlanmamış hikâyelerine öncelikle yer açılan dergide Leylâ Erbil, Orhan Kemal, Tarık Dursun K., Tarık Buğra, Aziz Nesin, Orhan Duru, Saadet Timur, Benâl Demiral, Adnan Öz-

yalçınar, Ferit Edgü, Feyyaz Kayacan, Onat Kutlar, Furûzan Selçuk ve Nezihe Meriç'in hikâyeleri de yayımlanır.

Deneme, eleştiri ve inceleme yazılarıyla Attilâ İlhan, T[evfik] Çavdar, Cemil Sena, Hasan Âli Yücel, Sevgi Batur, Tahir Alangu, M. Sunullah Arısoy, Metin And, Mustafa Şerif [Onaran], Fethi Naci, Samim Kocagöz, İlhan Başgöz, Celâl Çumralı, Demirtaş Ceyhun, Ahmet Oktay, Veysel Öngören, Azra Erhat, Sami N. Özerdim, Nermin Menemencioğlu, A. Turgut [Turgut Uyar] dergide sıkça görünen imzalıdır.

Derginin çıkış amacındaki önemli vurguyu 1950'lerdeki başka yazılarıyla haber veren Attilâ İlhan, İkinci Yeni'yi şiddetle eleştirdiği polemik yazılarından bazılarını *Dost'ta* yayımlar. “Anlamsızlar Sirki yahut ‘Şiirimizi Götürenler’ ” (S. 3), “ ‘Biçimi Anlamak’ Üzerine Yahut Şiiri Anlamamak” (S. 4), “Dergiler Pazarı” (S. 12, Ömer Haybo müstearıyla), “Üç Eksik Bir veya ‘Yeniler’i Takdim” (S. 13) anılması gerekenler arasındadır. Halis Acarı [Asım Bezirci] da Attilâ İlhan'ın İkinci Yeni'ye getirdiği eleştirileri, yazılarıyla (“Ay-

Bahara Girerken Balad

Ben bütün kış hep bu baş ağrıları
Camlar açıldıkça bu sefer de dışardan
Eve gelip gidiciler bi'meden çoğalttı
Hep oydu dumanı kâllenen dudaklarda
Gazlecinin postacının kapılardan attığı.

Hattâ gece yarısı koltukların altı
Ve tütükçe sindi kapalı ağızlar is
Karardı ak tuzlar neden dumanı
Hattâ oksüz aşkları siz ne zaman kurtardınız
Oysa bütün varımız belki bir onlardı.

Hattâ mayıs başları kentler üstünde
Hatırlıyacaksınız kış yüklü bulutları
Tek tük odunlar, kalıntı kömürler
Sürüp giden soğuklar, çekmeyen dorularcı.

Benim gibi iseniz bürsünüz nedir kır
Her baharda bitkinim ormanlardan
Ama gittim ne getirdim kolay mı
Evlerin arınması dumanlardan.

Behçet NECATİGİL

rık Otları”, S. 13) destekler; ayrıca “Hikâyecilerimiz” başlığı altında bir dizi yazı yazar.

Dergide 10. sayıdan başlayarak uzun söyleşiler yayımlanır. Orhan Kemal (S. 10), Sıtkı Yırcalı (S. 20), Attilâ İlhan (S. 27), Munis Faik Ozansoy (S. 29), Kemal Tahir (S. 30), Edip Cansever (S. 31) ve İlhan Berk’le (S. 33) yapılan uzun söyleşiler, bu isimler için yapılacak çalışmalarda kaynak değeri taşır. 19. sayıda başlanan ama ancak iki defa yapılabilen “Dost’un Açık Oturumları”nın ilkinde Cemal Süreya ile Arif Damar’ın şiir kitapları, ikincisinde “romanın biçimi” üzerine konuşulur.

Dost’un bazı sayılarında, bir konu veya yazarın dosya denebilecek yoğunlukta işlendiği gözden kaçmaz. Albert Camus (S. 3, Aralık 1957), Ömer Seyfettin (S. 7, Nisan 1958), Yahya Kemal Beyatlı (S. 15, Aralık 1958), “1959 Sanat Bilânçosu” (S. 28, Ocak 1960), “Hikâye” (S. 32, Mayıs 1960) ve “27 Mayıs” (s. 34 Temmuz 1960) birkaç yazı ile dosya bütünlüğünde işlenen konulardır.

Çeviriye 30. sayıya gelene kadar fazla yer açılmayan dergide, André Maurois, Katherine Mansfield, Alain, Guillevic, T. S. Eliot (“Çorak Ülke”), Apollinaire, La Fontaine, Simone de Beauvoir, Jean Paul Sartre, ilgi gösterilen yazarlardan bazılarıdır. Feyyaz Kayacan, İngiliz şiirinden çeviriler ve İngiltere’den sanat haberleriyle; “Almanya özel sanat habercimiz” diye belirtilen Özdemir Nutku, sahne sanatları ve plastik sanatlarla ilgi yazılarıyla dergiyi canlandırır.

“Dil Köşesi” başlığı altında dergiyi eleştiri yazılarıyla da destekleyen Şerif Hulûsi ve H[alis] A[carı], “öz Türkçe” dikkatiyle bazı sözcüklere ve dil kullanımındaki kimi sorunlara değinir. “*Sanatçılar için yakıştırma, uydurma, aslı değiştirilmiş, büyütülmüş, başkasına mal edilmiş fıkralar*”, “Leyleğin Ömrü” başlıklı sayfalarda yayımlanır. “Dökme Sözler”de, gazete ve dergilerden seçilmiş bazı cümleler aktararak dönemin “entelektüelleri”nin düşünme biçimiyle dalga geçer. Hilmi Özgenç, “Alman Gerçeği” başlığı altında günlüğünü yayımlar. 5. sayıda açılan “Dost’tan Mektup” sayfalarında, hem okurların soruları cevaplanır hem de onlardan gelen ürünler değerlendirilir. Turgay Gönenç, Yaşar Egemen Berköz, İsmail Tunalı, dergiye ilk denemelerini gönderen hevesli okurlar arasında görünür.

Seçilmiş Hikâyeler’de olduğu gibi, 6. sayıdan itibaren *Dost*’ta da “Basında Yankılarımız” sayfası açılarak derginin ve yayınevinin gördüğü ilgi yansıtılmak istenir. Fethi Naci “Dergilerin Getirdiği”nde, dergilerdeki bazı yazılara

dikkat çekerek, tartışmalar açmak ister (21. sayıdan itibaren). “Sanatçıların Arasında” sayfalarında, ilginç bazı olaylara değinilir. Derginin ilk yılından son yılına kadar her kasım ayında Mustafa Kemal Atatürk’e sayfalar ayrıldığı görülür.

Tiyatro, sinema ve müziğe ilginin “Sanat Dünyası Olayları” sayfalarında yoğunlaştığı *Dost*’ta, bu ilgi, çeviri yazılarla pekiştirilir. “Almanyada Tiyatro” (Hannas Braun), “Doğal Gerçek ile Soyut Gerçek” (Piet Mondrian) bu bağlamda anılabilecek yazılardandır. Osman Remzi Yüreğir “Müzik”; A. Araz ve Ömer Faruk Toprak “Tiyatro”; T[arık] Kakinç, Adnan Ufuk ve Nijat Özön “Sinema”; Haşmet Akal, Sezer Tansuğ ve Nuri İyem’in “Resim” üzerine deneme ve eleştiri yazıları, *Dost*’un edebiyat ağırlıklı bir sanat dergisi olduğunu belirginleştirir.

Dost’un küçük boyutta yayımlanan kırk iki sayısı ile büyük boyutta çıkarılan yüz otuz üç sayısı, tutum ve içerik olarak birbirinden bariz biçimde ayrılır. Büyük boya geçişten sonra yaşanan bir yıllık ara sonrası da gözetilerek derginin üç dönemi olduğu söylenebilir. İlk yirmi beş sayıda Attilâ İlhan’ın düşünceleriyle yön bulan dergi, İkinci Yeni ve “bunalım edebiyatı”na karşı bir cephe görünümündedir. “Toplumcu” duyarlılığı benimseyenlerin ve *Mavi* dergisinde dile getirilen “sosyal realizm” düşüncesini sahiplenen şair

ve yazarların toplandığı bir dergi havası veren *Dost*’ta, 25. sayıdan itibaren İkinci Yeni şairlerinin ürünleri de yer almaya başlar. 27 Mayıs 1960’ta yaşanan askerî darbe, dergiye de hissedilir biçimde yansır. Her ne kadar toplumcu duyarlılık taşıyan şair ve yazarlarla *Mavi*’den gelenler ürün yayımlamayı sürdürse de Attilâ İlhan’ın *Dost* üzerindeki ağırlığı kaybolur. Otuz bir sayılık bu ikinci dönemde, İkinci Yeni şairlerinin dergide yoğunlaştığı görülür.

Dost; üçüncü döneminde, öcekilere göre hayli fazla isim yer alsada da, durağan bir yayın havası verir. Bu durum, otuzlu sayılarda çeviri yazı ağırlığıyla hissedilmeye başlanmıştır. Fet-

hi Naci, Sami N. Özerdim, Veysel Öngören, [Hasan] Hüseyin Korkmazgil, Sabahattin Eyüboğlu, İlhan Tarus, Sezer Tansuğ, Prof. Bahri Savcı, Nusret Hızır, Samim Kocagöz, Cevdet Kudret, Nermin Menemencioglu, Rauf Mutluay, Fahir Aksoy, Melih Cevdet Anday, Ahmet Oktay, Celâl Çumralı, Hüseyin Cöntürk, Muzaffer Erdost, Nuri İyem, Oben Güney, Tahir Alangu, Abidin Dino, Oktay Akbal, Doç. Dr. Çetin Özek, İlber Ortaylı, Yüksel Pazarkaya, Metin Altıok, Füsün Altıok, Ahmet İnam, Tuncer Uçarol ve Kaya Özsezgin dergide deneme, inceleme ve eleştiri yazılarıyla yer alır. Çeviri hikâyelerin dikkat çektiği *Dost*'ta; Nezihe Meriç, Füzulan T. Selçuk, Benâl Demirel, Orhan Duru, Bilge Karasu, Sevgi Nutku, Salim Şengil ve Tarık Dursun K'nin telif hikâyeleri görünür. Temelinde bir hikâye dergisi bulunan *Dost*'un bu döneminde, hikâye yönünden zayıf kaldığı gözden kaçmaz.

İkinci döneminde dergi, şiir yönünden mütecanis (bütünlüklü) bir hava vermez. İkinci Yeni şairlerinden Turgut Uyar ve İlhan Berk, *Dost*'ta sıkça görünen şairlerdir; Edip Cansever, Sezai Karakoç, Cemal Süreya ve Ece Ayhan ise seyrek olarak görünür. Derginin üçüncü döneminde, İkinci Yeni şairlerinin ürünlerine rastlanmaz. Ahmet Oktay, Ergin Günçe, Özdemir İnce, Hasan Hüseyin, Metin Eloğlu, Egemen Berköz, Özdemir Asaf, Zihni Hazinedaroğlu, Suat Taşer, Özkan Mert, İsmet Özel, Güven Turan, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Osman Numan Baranus, Turgay Gönenç, Cengiz Bektaş, Hasan İzzettin Dinamo, Abdülkadir Bulut, Ruşen Hakkı, [Hüseyin] Peker, bu dönemde şiirleri yayımlanan şairlerden bazılarıdır. Dikkat çekici durum, derginin “1960 Kuşağı”nın ürünlerine ilgi göstermesidir. Bu; bir tercih değil, zorunluluktur çünkü 1960'larda *Şiir Sanatı*, *Yeni Dergi* ve *Papirüs*, dönemin itibarlı şairlerini toplamış durumdadır. *Dost*'a, İkinci Yeni söylemine mesafeli duranların ve “1960 Kuşağı”nın kaldığı söylenemese de özellikle anılan kuşak içindeki şairlerin kendilerini belirginleştirmek amacıyla *Dost*'u tercih ettikleri ileri sürülebilir.

Şiir yönünden gittikçe yoksullaşan dergide, gençlerden gelen ürünlerin seçicilik gözetilemeden yayımlandığı izlenimi alınır. Bu durumun farkında olan *Dost* idaresi, derginin ikinci dönemi olarak belirlediğimiz Ocak 1963 tarihli 23. sayıda, “Dünden Bugünden” adlı bir sayfa açarak derginin önceki yıllarında dönemin itibarlı şairlerinden yayımlanan şiirleri yeniden basar. Anmalık görünümündeki bu sayfa, *Dost*'un şair kadrosunu yitirdiğinin işaretidir.

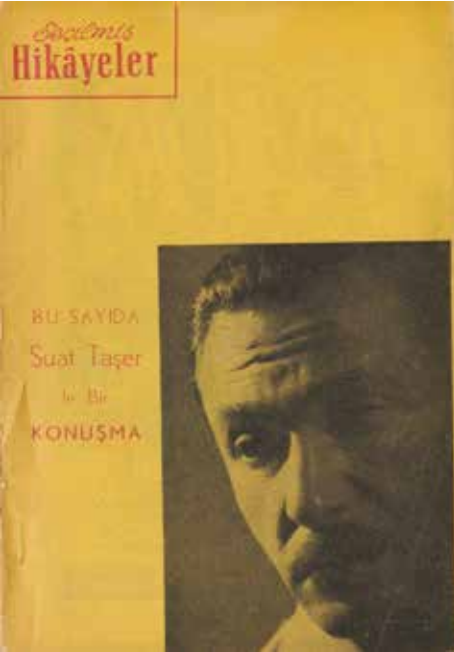
Derginin ikinci döneminde Fethi Naci “Dergilerin Getirdiği”ne bir süre devam eder, bu başlık altında daha sonra A. Turgut [Turgut Uyar] yazar.

Hüseyin Cöntürk dergilerdeki şiir ve yazılara dikkat çekerken Konur, “Yeni Yayınlar”da kitapları tanıtır. Bu bölümü, “Yayın Dünyası” başlığı ile sonraki sayılarda Muzaffer Erdost doldurur.

Dost’un üçüncü döneminde, Mart 1965 tarihli 47. sayıdan itibaren “Kürdün Meyhanesi”² başlıklı bir dizi yazıya başlanır. Anılan mekânın Ankara’da bulunmuş sanatçılar için anlam ve önemi, onların izlenimleriyle sunulur. Önceki döneminde İkinci Yeni şiiri içinde anılan şairlerden bazılarının şiirleriyle sıkça görüldüğü dergide, bu dönem Hüseyin Korkmazgil’in İkinci Yeni’ye ağır eleştiriler getirdiği “Ağlama Duvarı” başlıklı uzun bir yazısı yayımlanır (Ocak 1967). Bu uzun yayın döneminde derginin toplumcu ve “Kemalist” bir yayın anlayışına geçtiği gözden kaçmaz. Nitekim önceki dönemlerde logonun altında yer alan “*Türk sanatında yeninin güzelin değerlinin dostu*” sözü kaldırılır ve onun yerine, Atatürk’ün “*Sanatsız kalan bir ulusun hayat damarlarından biri kopmuş demektir.*” sözü konur.

Son döneminde etkisini yitiren dergiyi canlandırmak üzere “soruşturmalar” yapıldığı gözlenir. İlk soruşturma, “*Tanzimat’tan başlayarak bugüne*

kadar gelen sanatımızı eleştirmeğe” ayrılır. Soruşturma soruları, 215 “düşünür, yazar, icracı ve işleyici”ye gönderilir (S. 15, Mart 1965). Gelen cevaplar, sırayla sonraki sayılarda da yayımlanır. Bir başka soruşturma da Kemal Tahir’in *Devlet Ana* adlı romanı üzerinedir (Mart 1968). “*Kemal Tahir’in ‘Devlet Ana’ adlı romanının özü, biçimi ve dili üzerine ne dersiniz?*” sorusu, pek çok isme yöneltilir ve alınan cevaplar birkaç sayı yayımlanır. Elli üç yaşında, elli üç kitaba ulaşan Aziz Nesin de üç sayıda soruşturma konusu olarak dikkatlere sunulur (Aralık 1968). Derginin Eylül 1965 tarihli sayısında Muzaffer Erdost, Ceyhan Atuf Kansu, Bilge Karasu, Turgut Uyar ve İlhan Berk’in katıldığı “Ulusal Edebiyat İçin Açık Oturum” düzenlenir. Nurer Uğurlu “Orhan Kemal’in İkbâl

Seçilmiş Hikâyeler dergisinin son sayısı

2 Fahir Aksoy’un hazırladığı bu bölüm, yıllar sonra kitaplaştırılmıştır: Fahir Aksoy, *Kürdün Meyhanesi*, Can Yay., İstanbul 2000.

Kahvesi”ni³ dizi yazı olarak *Dost*’da yayımlar, Sevgi Sabuncu’nun “Tante Roza”sı da dergide tefrika edilir. *Dost*’un önceki dönemlerinde olduğu gibi bu dönemde de bazı konular dosya olarak işlenir. Nasrettin Hoca (Eylül 1963), Atatürk (Kasım 1963), *Devlet Ana* (Ocak 1968) ve Tevfik Fikret (Şubat 1968) dosyada değerlendirilenler arasındadır.

Sonuç

On altı yılda 175 sayı yayımlanan *Dost*, özellikle üçüncü dönemine kadar gelen sayılarında diri ve etkili bir dergidir. Bunda önce Attilâ İlhan’ın, sonra da İkinci Yeni şairlerinin önemli bir payı olduğu söylenebilir. Son dönemde kan kaybeden *Dost*, 1960’ların ortalarında çıkan dergilerin gerisinde ve gölgesinde kalarak durağanlaşır. Attilâ İlhan’ın ve İkinci Yeni şairlerinin uzaklaşması, durağanlaşmanın sebeplerinden biridir; diğerleri ise dergide belli bir şair, hikâyeci ve eleştirmen kadrosunun oluşturulamaması, 1960’ların ortasında başlayarak güçlü ve etkili edebiyat dergilerinin yayımlanması, *Dost*’un zamanın ruhunu yakalayamamasıdır. *Dost* özellikle birinci ve ikinci dönemlerinde, modern Türk edebiyatı üzerine konuşulurken ihmal edilemeyecek malzemeler sunar. 1950’lerin son iki yılında ve 1960’ların başlarında edebiyatın bilhassa şiirin aldığı yön, *Dost* incelenerek yakalanabileceği gibi sanat dergiciliğindeki değişim de dergiden izlenebilir. *Dost* dergisinin “Dost Yayınları”nı besleyen bir ortam işlevi gördüğü de belirtilmelidir. Kuşatıcı bir derginin yayınevine şair ve yazar kazandırması gerçeğini göstermesi bakımından da *Dost*, önemli bir süreli yayın olarak belirir. Elbette *Dost*’un hem dergi hem de yayıncılık deneyimini, önceli (selefi) durumundaki *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinden aldığını vurgulamak gerekir.

3 Bu yazı dizisi, daha sonra kitaplaştırılmıştır: Nurer Uğurlu, *Orhan Kemal’in İkbal Kahvesi*, Cem Yay., İstanbul 1972.